

1 SKYRIUS
IEVOS PALIKIMAS.
GIMIMAS

Tarkime, kad ji buvo tarnaitė.

Viena iš tūkstančių nematomų merginų, kurios iš kaimų suplaukdavo į Krokuvą, Varšuvą, Poznanę ar Gdanską bei nesuskaičiuojamus mažus miestelius, o paskui metų metus šluodavo amatininkų dirbtuves, miestiečių virtuvėse šveisdavo dubenis asiuklių pelenais, augindavo našliais tapusių pirklių vaikus ir skalbdavo studentų ar pameistrių marškinius, kol nepastebimai išslysdavo iš miestų dokumentų ir visiems laikams dingdavo mums iš akių. Geresnio gyvenimo troškimas kartais ginė jas iš toli, tad tarnaitė atkeliavo net nuo Naujojo Targo ir prie karališkojo Krokuvos miesto atpėdino iš Florijono vartų pusės, pasrūvusi prakaitu, murzina nuo dulkių ir mirtinai išvargusi kelyje.

Skilęs medžiokas iki kraujo pritrynė pėdą, ir ji mielai būtų atsisėdusi ant pakelės akmens, net ne tam, kad pailsėtų, o kad duotų valią ašaroms ir valandėlę pagailėtų savęs. Bet apie tai negalėjo būti nė kalbų. Pakeleiviai, trys tvirti bernai iš jos gimtojo kaimo ir dvi darbo ieškančios netekėjusios kaimietės, negailestingai ginė pirmyn. Jų maisto atsargos baigėsi jau prieš dvi dienas, todėl paskutinį kartą sustoję pailsėti jie pasistiprino pavogę vištą, o tai sukėlė siaubą tarnaitėi, kuri buvo sąžininga, dievobaiminga mergina. Norėjo pasiekti kelionės tikslą iki suteimų, kol sargyba neužvėrė vartų ir neatidavė burmistruvi miesto raktų. Kitaip tektų laukti prie miesto mūrų iki ryto, tikriausiai kokioje apleistoje lūšnoje arba prie laužo po pliku dangumi. Turtingesni keliautojai, žinoma, galėjo apsisototi nakvynės namuose, kurių verslūs Klepažo gyventojai pristatė už miesto sienų būtent tokiems susivėlinusiems keliautojams. Bet keliaujantys darbininkai ir kaimo mergos apie tokią prabangą nė nesvajėjo.

Tarkime, kad ji buvo vardu Regina.

Atsinešė marškinius pakaitai, skara, dvi drobės atraizas, dirželį, iš motinos paveldėtą ploną sidabrinį žiedą, kelis į švarią skiautelę suvyniotus pinigėlius ir atsidūrė miesto viduje. O čia jai atrodė visko per daug, per intensyvu. Daugybė žmonių, mūrinių namų, nepažįstamų kvapų kėlė siaubą ir stulbino, bet ji klusniai bidzeno paskui Agniešką, vyresnę mergą, kuri anksčiau jau vaikščiojo į Krokuvą tarnauti ir žadėjo įtaisyti Regina į gerus namus, kur ją sočiai maitins, užsakys jai batus ir mokės padorų atlyginimą už darbą. Gal net dešimt florinų už metus, maštė nerimaudama, nes tiksliai nežinojo, kiek turėtų užsiprašyti: per daug – negerai, per mažai, ko gero, dar blogiau!

Kai pradėjo ieškoti, ilgai ėjo nuo durų prie durų, prašydamos darbo. Bet vis bergždžiai. Agnieškos niekas neprisiminė. Ir niekas nenorėjo priimti tarnaitės svetimos, nepažįstamos, skurdžiai apsirengusios mergos. Tad kai jas galų gale ėleido į kažkokią priemenę, Regina vos turėjo jėgų atsiliepti. Ji sutiktų likti šičia kad ir veltui, taip norėjo daugiau neklaidžioti tamsoje, pilnoje piktųjų dvasių ir piktadarių. Todėl Agnieška, kaip iškalbingesnė ir labiau patyrusi, derėjosi dėl jos atlygio su meistru Baltramiejumi, našliu salyklininku ir nemažo, nors tuo metu jau tylaus namo Stepono gatvėje, netoli miesto gynybinės sienos, savininku. Galų gale ji apkabino žemietę ir greitai išlėkė savais reikalais, neatsisakiusi kelių monetų, kurias šeimininkas įspraudė jai į delną už tarpininkavimą. Taip Regina liko su svetimu juodaplaukiu vyru, kuris sutiko metus būti jos duondaviu ir globėju.

Kitą rytą sužinojo, kad ją priėmė namų tarnaitės pareigoms. Ji privalėjo valyti priemenę ir abiejų mūrinio pastato aukštų kambarius, šluoti kiemą ir gatvę išilgai namo iki ribos latako viduryje, kaip jai tiksliai paaiškino vyresnioji tarnaitė. Nes name taip pat buvo kresna tamsiaplaukė merga Kachnos vardu, kuri, kaip turinti didesnę pasitikėjimą, augino meistro Baltramiejaus dukreles ir vykdė jo asmeninius pavedimus. Šeimininkas prieš kelerius metus išpirko ją iš karių, grįžtančių iš karo žygio, ir laikė labiau verge negu tarnaitė. Be jų, name dar

gyveno du pameistriai ir mažas mokinys, dirbantis prie salyklo, na ir, aišku, pats meistras Baltramiejus. Su juo Regina per daug nebendravo. Beje, ji niekada nebuvo itin drąsi ir linkusi tuščiai plepėti. Drąsiau jautėsi tik su meistro dukrelėmis Zosyte ir Anulka, gal todėl, kad ir pati anksti liko be motinos.

Tik po kelių savaičių pradėjo drąsiau leistis į miestą. Apsi-perkant ją paprastai pavaduodavo Kachna, kuri mokėjo mikliai išsisukti nuo darbų namuose, pasislėpti už pastogės ir liežu-vauti su patarnautojomis, išvežiojančiomis mieste alaus stati-nes, arba bėgdavo į malūną ko nors paklausti ar su koku kitu aludario pavedimu. Ilgiausiai užtrukdavo smuklėje. Iš ten grįž-davo patenkinta, lyg sparva prisisiurbusi, net su arbatpinigiais, išgautais iš įkaušusių mulkių.

Kartais Regina padėdavo Kachnai prižiūrėti vaikus ir apsi-pirkti: imdavo su mergaitėmis pintines ir trise eidavo į turgų, vaikštinėdavo tarp įvairių pagundų pilnų kromų. Krokuvos turgus XVI amžiaus pradžioje turtingumu stebino net Mikola-jų Rėjų*, kur kas labiau patyrusį negu Regina, kuris „Padoraus žmogaus gyvenimo paveiksle“ įamžino prekybinės Krokuvos vaizdą. Viena prekeivė siūlo spirgintų dešrelių, rašė jis, kita – šaltienos, trečia keptų kepenų su actu ir svogūnėliais. Bobos giria savo prekes: geležies dirbinius, drobę, multiną, vinis ir įvairiausius prieskonius, laksto po turgų ir gretimas gatves, rodydamos tai neraugintos tešlos paplotėlius, tai vainikėlius, tai kažkokį raudoną tepalą. Ant prekydėžių išdėliota daugybė visokio gero: kruopų, silkių, sviesto, žvakių, stiklinių, obuolių, bandelių, batų, žuvies, putros, barščių, agurkų ir kitokių daržo-vių; kas viską suskaičiuotų! – stebėjosi pirmasis lenkų literatū-rinės kalbos meistras.

Tarp visų tų nuostabių dalykų buvo lengva pasimesti, dar lengviau – būti apgautam. Regina patyrė tai jau pirmą kartą ap-silankiusi žuvies turguje. Prekeivė užkalbino ją, žavėjosi mer-gaičių grožiu ir mandagumu, davė joms saują riešutų ir taip įsi-teikė Reginei, meistro dukteris pavadinusi jos dukterimis, kad

* Mikołaj Rej – XVI a. lenkų rašytojas, vienas lenkų literatūros pradininkų (vert. past.).

tarnaitė nė nedrįso jos taisyti. Ji, apmulkinta, nežinodama, ką reiškia apipjaustyti pelekai, nupirko vakarykštės žuvies, sumokėjo už ją šviežios kainą ir dar gavo ne visą gražą.

Tą dieną ji sužinojo kai ką naujo apie savo duondavį: taigi meistras Baltramiejus buvo skrupulingas ir griežtas žmogus. Pirmiausia atsilygino Reginai už kiekvieną pradangintą varioką lazda per nugarą, paskui su pameistriais patykojo namo grįžtančios prekeivės. Išplūdo ją ir apstumdė, net jos kykas nukrito nuo galvos, kol ji atidavė tai, ką apgaule pasisavino.

Nuo tada Regina dar atkakliau laikėsi suodinos virtuvės. Virė srėbalą ar vartė virš liepsnos kepsnius, o vaikai tuo laiku perrinkinėjo kruopas arba gliaudė žirnius, pasakojo jai apie Krokuvos bažnyčias su stebuklingais paveikslais ir virš miesto iškilusią pilį, kurioje gyvena karalius su karaliene, savo karaliumi sūneliu ir keturiomis dukrytėmis, iš kurių dvi jauniausios beveik jų amžiaus ir irgi yra Zosytės ir Anulkos vardais. Regina tada šypsojosi sau manydama, kad jai visai nereikėtų pilies, ir dar tokios didžiulės kaip Vavelis, kurio stogai žvilgėjo dailiais raštais išdėstytų baltų, geltonų, žalių ir mėlynų čerpių glazūra. Žalios langinės, įtaisytos baltai nutinkuotuose mūruose, jai atrodė lyg akys, ir kartais juto, kad tos akys niekada neužmiega, tik nepailsdamos stebi ją, lyg ten, kalvos viršūnėje, stūksotų ne akmeninė pilis, o nuo saulės spindulių suakmenėjusi pasakų pabaisa.

Ji vis negalėjo priprasti prie plytinio ir akmeninio Krokuvos gatvių grožio. Ir nenuostabu, nes XVI amžiaus pradžioje Karūnoje pagrindinė statybinė medžiaga tebebuvo mediena. Istorikai teigia, kad kaimuose tada vos 0,4 procento pastatų buvo akmeniniai. Akmuo ir plyta buvo valdžios medžiaga, taigi mums, akmens, plytų ir betono epochos vaikams, sunku įsivaizduoti, kokį išpūdį atvykėliams iš kaimų darydavo tokie miestai, kaip Krokova, Gdanskas, Torunė ar Poznanė. Kai Regina pirmą kartą iš tolo išvydo karališkąją miestą, išsiplėtojusį pilies kalvos papėdėje pabaisos su septyniais nasrais-vartais pavidalu, jai iš baimės užėmė kvapą. Ji nebuvo mačiusi tokios daugybės luitų, akmenų ir plytų, kylančių į dangų su tokia

pačia šventvagiška puikybe, kuri kadaise pastūmėjo žmones statydinti Babelio bokštą.

Ji iškart prisiminė slibiną, kuris, kaip jai pasakojo Agnieška, gyveno po karališkąja kalva, kol sumanus batsiuvio pameistrų pakišo jam nuodų avino maitoje. Įėjusi į Krokuvos gatves išsigando, kad slibinas visai nenudvėsė, tik apsimetė negyvas, o paskui plačiai išsiplėtojo gatvėse ir aikštėse, jo oda prisipildė akmeninių mūrnamių, mūrų ir bokštų griaučių. Gal Krokuvos miestelėnai įprato ir nejuto jo alsavimo, bet ji jautė, kad jis visai nėra negyvas, o tik snaudžia ir gali tuoj pat nubusti. Todėl stengėsi žengti kuo toliau, kad nepatrauktų į save jo dėmesio. Labiausiai jai siaubą kėlė vartai, nepaliaujamai praryjantys žmones, vežimus, arklius, klajūnus. Žinojo, kad vieną dieną miestas ją teis, ir jeigu pasirodys buvusi neverta, vartai ją su pasibjaurėjimu išspjaus, kaip anksčiau atsitikdavo daugybei kaimo merginų, kurios atėjo į karališkąjį miestą ieškoti geresnio gyvenimo, o spruko iš jo su nešlove ir mergvaikiu įščiose.

Iš visų Krokuvos pastatų karalių pilis garsiausiai šaukė apie savo šeimnininko galią, puikumą ir turtingumą. Žinoma, Regina nematė jos iš arti. Bet nė nereikėjo. Pakako tik pažvelgti į baltus kaminus ir auksinius bokštų šalmus, ir ją apimdavo tokia baimė, lyg klūpotų priešais altorių. Už nieką pasaulyje nenorėtų gyventi tokioje vietoje, nuostabioje ir baisioje vienu kartu. Jeigu galėtų rinktis, teiktų pirmenybę meistro Baltramiejaus plytiniam ar net dar kuklesniam namui. Nes sužinojo iš Kachnos, kad salyklinė visai nepriklauso jos šeimnininkui. Amatininkas tik nuomojasi ją iš vienos neva labai pamaldžios našlės. Pamaldumas netrukde jai padidinti nuomos mokesčio, kai suprato, kad salyklininkas, nors dar jaunas ir tvirtas, neieško sau mirusios žmonos įpėdinės.

– Verčiau ruoštusi į kapą, o ne į vedybinį guolį, – šaipėsi iš jos Kachna. – Kur jai, senai bobšei, iki mūsų meistro. Beje, jis ne toks, kad lakstytų paskui bobas, dieną naktį turi žiūrėti darbo, – pridūrė ramindama.

Bet Reginai atrodė, kad šeimnininkas slapčia žvilgčioja, kai ji smėliu šveičia laiptus ar virš puskubilio plauna medinius

dubenis. Tada jai darėsi neįauku, bet niekam negalėjo uždrausti žiūrėti. Be to, salyklininko namuose jai neblogai sekėsi. Abi su Kachna turėjo kambarėlį, po teisybei, šaltą ir ankštą, bet pakankamą, kad jame tilptų šiaudų čiužinys, taburetė ir senas suolas, kurio vienas galas buvo paretas kalade. Meistras Baltramiejus, kaip ji pajuto, yra paniurėlis, bet ne šykštuolis. Galėjo iki soties imti duonos ir užsigerti alumi. Padovanojo jai tamsiai mėlyną velionės žmonos prijuostę ir užsakė naujus batus, nes iš senų negražiai švietė nuogi kulnai. Daugiau jai nieko ir nereikėjo.

Labiausiai mėgo, kai vakare Kachna išlėkdavo iš namų, o meistras užsibūdavo amatininkų smuklėje. Tada ji guldydavo miego meistro dukrytes, o joms užmigus, sėdėjo prie jų lovos, šildydavo rankas prie žarijų pilno trikojo, įsivaizduodama, kad tai jos savas miegamasis kambarys ir viskas aplinkui – lova su baldakimu, pūkų antklodės, pagalvės, žalias kilimas ant sienos, sunkus stalas prie lango, suolas, geležimi apkaustytos skrynios ir net smėlio laikrodis, kurio nedrįso liesti, – priklauso jai. Beje, o kodėl gi ne? Regina įsiminė Agnieškos žodžius apie tai, kaip mieste ne viena tarnaitė išaugo iki ponios, o visai neseniai Kachna pakartojo jai iš studento išgirstą pasakojimą apie totorių būtent iš jos krašto į jasyrą* pagrobtą merginą.

– Nuvežė ją net į rūmus, didžiajam sultonui, – sakė ji susijaudinusi, – kuris, po teisybei, yra pagonis ir žiaurus, bet taip įsimylėjo tą belaisvę, kad paėmė ją sau į žmonas, kas, – pridūrė apgailėstaudama, – galėjo atsitikti ir man, jeigu manęs nebūtų pagavę samdyti kareiviai ir lyg telyčios nebūtų pardavę meistriui Baltramiejui.

Naktį Kachna nugrimzdavo į sapnus svajodama apie sultono žmonos likimą, o Regina – apie savą plytinę trobą, šiltą ir kvėpiančią šviežia duona. Ar tuose svaiciojimuose palikdavo vietos meistriui Baltramiejui? To vėliau negalėjo prisiminti. Lyg ir leido ištisas dienas po tuo pačiu stogu, bet šeimnininkas jai vis buvo tolimesnis, svetima figūra. Atrodė truputį netikroviškas,

* Jasyras – turkų arba totorių nelaisvė.

kaip apaštalų ant Alyvų kalno prieš Jėzaus suėmimą statulos kapinėse, lyg ir išraižytos pagal žmogaus pavidalą, bet akmeninės ir negyvos. Tik geriau išsižiūrėjus, mąstė sau, plačių pečių, apžėlusią juodais, tankiais ir riebiais lyg avies vilna plaukeliais, meistras Baltramiejus veikiau buvo panašus į Jeruzalės budelį negu į kurį miegantį apaštalą. Pati nežinojo, iš kur jai kilo tokių minčių, ir paskui gėdijosi, kad nepagrįstai smerkia darbdavį, nes, išskyrus tą vieną kailio išvelėjimą, – kurio juk tikrai nusipelnė, – nieko blogo jai nepadarė. Žinoma, buvo niurgzlys ir paniurėlis, bet žinojo, kad našliai, kai neturi geros bičiulės, dažnai apkarsta. Be to, jis sunkiai, beveik pernelyg daug dirbo, nešykštėjo darbų padėjėjams, bet į sunkiausius kinkėsi pats ir traukė lyg jautis jungą, neatsikvėpdamas.

Regina laikėsi kuo toliausiai nuo salyklinės. Ne, niekas nedraudė jai ten lankytis. Kai vos pradėjo tarnauti, kai viskas jai dar buvo nežinoma ir nauja, Kachna paėmė ją už rankos ir apvedžiojo po tą keistą pastatą. Parodė rūšį su dideliu mediniu loviu, kuriame buvo mirkomi ir maišomi grūdai, ir daigyklą, kurioje sudygusius grūdus reikėjo atsargiai versti ir maišyti, ir galiausiai didžiulę krosnį su specialiomis grotelėmis. Regina viską smalsiai apžiūrėjo, žavėjosi nepaprastais šeimininko gebėjimais, nes paversti kviečių grūdus salyklu alaus gamybai yra didelis menas, ir skubiai paspruko į virtuvę. Lyg nepamatė nieko baugaus, bet jos širdis į salyklo gamybos meną nelinko. Gal kalta buvo krosnis, savo nasruose nuolat malanti raudonas žarijas? Gal darbe lyg vijurkai besisukantys iki juosmens išsirengę pameistriai, kurie, po teisybei, nedrįso prie jos kibti, bet žiūrėjo akiplėšiškai ir iš už meistro Baltramiejaus nugaros rodė nepadorius gestus? O gal džiovinamų grūdų tvaikas, salsvas ir rūgštus, ir dėl to keistai atgrasus?

Laimė, vėliau jos ten niekas nevarė. Garbė valyti salyklinę atiteko Kachnai, vyresnei ir labiau patyrusiai, o šias, kaip ir visas kitas pareigas, ji atliko vienodai nerangiai. Kai Kachna dingdavo ištisoms dienoms, jos darbai – tvarkytis namuose, apsipirkti, gaminti maistą ir prižiūrėti vaikus – tekdavo Reginai. Bet ji nemaištavo. Dar būdama vaikas padėdavo atlikti ruošos

darbus, prižiūrėdavo brolius ir seseris, miške rinkdavo grybus ir uogas, ganydavo žąsis. Po motinos mirties praėjus keleriems metams, mirė ir jos tėvas. Vyriausiasis brolis su broliene priėmė jaunesnius po savo stogu, bet gyventi jiems pasidarė daug sunkiau. Neskriaudė jų, bet troboje kasmet prisidėdavo naujų burnų ir rūpesčių. Kai Reginai sukako keturiolika metų, brolienė pradėjo užsiminti apie miestą ir tarnaitės darbą. Ne, jos niekas neišmetė iš namų. Niekas nė neprikaišiojo. Ji pati juto, kad atėjo laikas eiti kur nors toliau, jeigu nenorėjo sudžiūti bergždžia, augindama svetimus vaikus ir virdama svetimą viralą. O kampininkė Agnieška buvo tokia iškalbinga ir taip gražiai pasakojo apie auksinį karališkąjį miestą, kad Regina, nors kiek išsigandusi savo drąsos, leidosi prikalbinama.

Jai niekada nepavyko pamatyti Agnieškos turgaus minioje nei prieš altorių, nors akylai jos žvalgėsi, kai sekmadieniais leisdavosi toliau, už Stepono gatvės, ir užsukdavo į vis kitas bažnyčias. Lankėsi net parapinėje bažnyčioje, kone iki dangaus išpuoštoje nuostabiais, tiesiog nešvankiais meno kūriniais. Žvelgė aukštyn ir jai darėsi tvanku nuo akmenų daugybės virš galvos, paauksavimų ir vitražų, gaudančių šviesą į spalvotą tinklą. Bet pamokslų ji nesuprato. Po mišių kartu su kita prastuomene ėjo į šventorių ir ten klausėsi pamokslininkų. Įsitaisę akmeniniuose sakyklų lizduose jie atrodė lyg garniai, bet kalbėjo saviškai, lenkiškai, o parapinėje bažnyčioje aidėjo išpuikusių turtingų miestelėnų vokiečių kalba.

Po pamaldų miestiečiai spalvingu srautu išsiliedavo į miestą, apjuostą dviguba gynybine siena su bokštais, vartais ir fortifikacijomis, plaunamą Rudavos upės, kuri suko daug malūnų ir milo vėlimo mašinų. Meistro Baltramiejaus pameistriai dažnai eidavo už miesto sienos suvilioti pigaus alaus ir nuotykių su nedoromis merginomis, kartais taip pat turėdavo bėgti ten į malūną, kur buvo malamas salyklas. Be malūnų, priemiesčiuose buvo daug kitokių dirbtuvių, ypač tų, kurios skleidė daugiau smarvės, – dažyklų, audinių balinimo, vaško ir švino lydyklų, salyklinių, degtinės varyklų, šlifavimo dirbtuvių, plytinių, akmentašių, puodžių, popieriaus cechų. Regina

tik šiek tiek žinojo, kam jos reikalingos, bet jos visai netraukė vaikščioti Krokuvos priemiesčių lankomis ir iš arti pamatyti, kas vyksta tose dirbtuvėse. Tik kartkartėmis ją užvaldydavo smalsumas ir ji eidavo prie moksleivių bursų, vyskupų dvaro ar rotušės. Bet vis pasiklysdavo gatvių raizgalynėje ir jeigu nebūdavo pakankamai atsargi, atsidurdavo prie miesto gynybinės sienos, kur sugriautuose bokštuose lizdus suko laisvo elgesio merginos.

Už auksinio, akmeninio ir plytinio Krokuvos miesto puikumo matėsi ir skurdūs Karvių, Šunų ar Kačių gatvių užkaboriai, pilni medinių, bet kaip suręstų pašiūrių, priestatų, irstančių griuvenų. Buvo apleistų net reprezentacinių gatvių. Karalius Žygimantas daug kartų ragino miesto tarybą daugiau rūpintis miesto statybos reikalais ir namais užpildyti tuščius sklypus arba juos parduoti tiems, kurie turi galimybių investuoti. Regina stengėsi apeiti tas apleistas vietas, kurios buvo įvairių banditų, vagių ir elgetų gūžtos. Ten ypač įkyrūs elgetos. Jie kabinosi į jos sijoną, reikalavo išmaldos, šaukė apie Dievo teismą kietasirdžiams nusidėjėliams. Daug jų buvo luošų, bet žadino ne tiek gailėstį, kiek baimę. Bėgte sprukdavo nuo jų ir per vakarinę maldą skaičiavo ant pirštų, kiek dar mėnesių teks praleisti šioje baisioje vietoje, kol su uždarbiu grįš į gimtąjį kaimą.

Paskui, vieną rytą, kai jau beveik pavasarėjo, grįžo toks stiprus šaltis, kad švintant priemenėje vandens inde teko pramušti ledo pluta. Švietė saulė, o naktį buvo šviežiai pasnigę, tad meistro dukrelės išbėgo į kiemą ir krykštaudamos svaidėsi puriais pūkais. Salyklinė dūmijo kaip visada, bet tą spindinčią žiemos pabaigos dieną aitrūs dūmai atrodė keistai malonūs ir asocijavosi su rūkytais obuoliais. Regina virtuvėje vartė kepsnį, kalbėdama maldą už skaistykloje kenčiančiųjų sielas. Bet darė tai aplaidžiai ir tik iš įpročio, nes buvo tokia laiminga, kad gali sėdėti šilumoje, plytų mūro atskirta nuo vėjo ir aprūpinta žiemai. Gal būtent todėl mane ištiko nelaimė, mąstė ji paskui. Dėl nerūpestingos maldos ir pirmalaikio pasitenkinimo. Nepagrįstas džiaugsmas visada užtraukia žmogui nelaimę. Šiame pasaulyje nereikia per daug džiaugtis.

Pasienyje kažkas sukrebždėjo. Ji pamanė, kad pelė, ir nė nepakėlė galvos. Kur grūdai, ten ir pelės, sakydavo jos vyresnioji sesuo, kuri kadaise sau įsikalbėjo, kad taps malūnininko žmona, ir porą tvankių vasaros mėnesių ant grūdų pilnų maišų sanguliavo su malūnininko sūnumi, kol jo tėvas pasakė Reginos broliui, kad šis baigtų jos vaikišką kvailiojimą.

Mergina nejučiomis šyptelėjo prisiminusi seserį, nors seniai nebuvo jos mačiusi, nes netrukus po nuotykiu su malūnininko sūnumi ją ištekino už kubiliaus pameistrio ir ji apsigyveno jo gimtinėje. Regina net nebuvo tikra, ar jos sesuo vis dar gyva, nes iš kaimo iškeliauo – greitai paskaičiavo ant pirštų – prieš ketverius metus. Taigi, jeigu Viešpats leido, nuo to laiko ne kartą tapo nėščia, o gimdymo metas juk motinoms dažnai būna mirties metas.

Ji vėl pasuko iešmą. Nuo mėsos šnypšdami ir čirkšdami lašėjo taukai, o Regina vis leido savo mintims klydinėti, iš dalies tam, kad užmirštų nuostabų kepsnio kvapą, nes pilvas vis garsiau gurgė iš alkio. Ji nuo ryto nieko neturėjo burnoje. Meistro Baltramiejaus dirbtuvėse nebuvo pusryčiaujama švintant ir, kaip tada buvo įprasta, pirmojo valgio galėjo tikėtis tik vidudienį. Kartais, kai labai kankindavo alkis, nubudusi kramtydavo sausą duonos plutą, nors rytais paprastai būdavo tiek darbo, kad apie valgį net nelikdavo kada galvoti. Bet šiandien viskas klostėsi neįprasta tvarka. Meistras Baltramiejus laukė, kol pas jį apsilankys aludaris ir kiti svarbūs žmonės. Regina nežinojo, dėl ko jie tarsis, bet tam vizitui buvo ruošiamasi jau dvi dienas. Šeimininkas iš anksto įsakė nupirkti gražią žašį. Pripenėjo ją kukuliais, kas, kaip paaiškėjo, buvo nelengvas dalykas, nes neklusnus paukštis, ko gero, nujausdamas artėjančią mirtį, šnypštė, žnaibėsi ir springo. Galų gale viskas baigėsi gerai. Regina papjovė žašį, nupešė, įtrynė mairūnais ir įdarė soromis su lašiniais, tiksliai taip, kaip įsakė meistras Baltramiejus, ir, po teisybei, buvo labai patenkinta savo kūrinium.

Pelė sukrebždėjo arčiau. Reikės išvanoti tą nenaudėlį katina, spėjo dar pamanyti. Ji nemėgo pilko katino, kurį laikė salyklinėje apsaugai nuo graužikų. Aišku, žinojo, kad be jo neįmanoma

išsiversti, kitaip pelės surytų juos kaip pasakos karalių. Bet laikė katiną velnio išpera ir nepraleisdavo progos jam įspirti ar sviesti į jį akmenį, jeigu tinginiaudamas šildydavosi ant mūro.

Ji pataisė malkas pakuroje ir tada už savęs, virtuvės kertėje, pamatė meistrą Baltramiejų. Jis sutraiškė pirštais riešutą, suvalgė branduolį ir sviedė kevalą į kampa. Regina pamanė, kad atėjo patikrinti kepsnio. Ir net šiek tiek išsigando. Paukštis atrodė tinkamai, bet meistras Baltramiejus buvo skrupulingas ir mėgo, kad viskas namuose klotųsi pagal jo mintį, tik ne visada buvo įmanoma nutuokti, ką būtent jis pamanė.

– Eik į kamarą sorų, – sumurmėjo jis.

Ištarė tai lyg su tramdomu pykčiu, kurio nerodė jo veidas, bet jis girdėjosi vyro gerklėje.

Ji klusniai pakilo, nors vaisės jau seniai buvo apmąstytos, numatytos ir paruoštos, todėl nežinojo, kam prireikė sorų, be to, nenorėjo palikti neprižiūrimos žąsies. Meistras Baltramiejus patraukė jai iš paskos, tai buvo dar labiau netikėta. O kai abu atsidūrė kamaroje, rūkytos mėsos, šaknų ir obuolių kvapų prisisunkusioje vėsioje tamsoje, staiga stipriai stvėrė ją už sprando ir prispaudė prie statinės. Ji šaukė ir mėgino ištrūkti. Tada trenkė ją galva į sija, net aptemo akyse, ir užkimšo burną.

– Nebliauk, jau ne tokių mergų čia turėjau, – sušnypštė jai į ausį, – ir nė viena neverkė.

Bet Regina verkė, nes jai skaudėjo, ir verkė dėl savęs, nes juk ne tokio gyvenimo ji ieškojo Krokuvoje. O meistras šnopaavo, nes norėjo susisukti taip, kad nesudegtų žąsis, kad, apsaugok Dieve, neprisviltų jos vienas šonas.

Būtent ten, prie statinės kamaroje, baigėsi ir išsisklaidė Reginos sapnas apie auksinį karališkąjį miestą.

Kai grįžo į virtuvę, Kachna iškart suprato, kas atsitiko.

– Neverk, – guodė ji jaunesniąją merginą. – Ko čia verkti? Aš su juo tą darbą atlieku jau devynerius metus ir nėra nieko blogo. Už tai bent gausi drabužių ir naujus batus.

Regina vis verkė, ir net taip daug, kad iš nevilties vos neišverkė akių. Bet netrukus išmoko tramdyti ašaras, nes po kelių dienų meistras Baltramiejus užtiko ją kūkčiojančią virtuvėje,

pirmiausia perliejo lazda per nugarą, kad apleidžia darbus, o paskui įstūmė į kambarį, metė ant čiužinio ir vėl atliko, ko norėjo.

– Ir nediršk šaukti, – pagrasino, kai ji mėgino spurdėti ir gintis, – nes liepsiu užrišti maiše ir nuskandinti!

Po viso to šeimininkas patapšnojo ją, lyg kumelaite, per pasturgalį ir liepė eiti į kambarą išgerti alaus.

Ne, jai nekilo mintis skųstis magistratui dėl išprievartavimo. Norint suvokti Reginos bejėgiškumą prieš šeimininką, reikia žinoti, kas prie Naujųjų amžių epochos slenkščio buvo namų tarnai. Jų didžiąją daugumą sudarė moterys. Prieš kelis amžius ir vyrai neniekindavo tokio darbo, bet, atlygiui pradėjus mažėti, jie ėmėsi kitų užsiėmimų. O moterims mokėdavo pusę, geriausiu atveju tris ketvirčius to, kiek už tą patį darbą gautų vyrai. Be piniginių atlygio, tarnai gaudavo stogą virš galvos, vietą miegoti, drabužių ir, kaip buvo įprasta, dovanų švenčių progomis.

Namų tarnai sudarė didžiulę dalį miesto gyventojų, skaičiuojama, 10–30 procentų daugiaspalvės minios, gyvenusios Ankstyvųjų naujųjų amžių mieste. Tik nedaugelis miestiečių galėjo leisti sau laikyti daugiau tarnų. Daugumoje namų buvo vos viena ar dvi tarnaitės, pavaduojančios šeimininkus atliekant sunkiausius namų darbus. Kadangi erdvė šia pusimi miesto gynybinės sienos ir mūrnamiuose buvo ribota ir brangi, tarnaitės dažniausiai dalijosi su savo darbdaviais gyvenimu, valgydavo ir miegodavo tose pačiose patalpose ir kartais labai stipriai įaugdavo į jų šeimas. Jaunai, nepatyrusiai merginai – tokios buvo dauguma iš kaimų atvykstančių tarnaičių – tas stiprus ryšys su šeimininkais teikdavo tam tikrą saugumo garantiją. Visų pirma tarnaitė galėjo legaliai patekti į miestą, apsigyventi jame, užsidirbti pragyvenimui, o kartais, nors paprastai mokėdavo joms labai šykščiai, ir sutaupyti kraičiui. Be to, ne visada išeidavo į nežinomybę ir pas visai svetimus žmones. Kartais pirmąją tarnybos vietą jai rekomenduodavo vyresnioji sesuo, pusseserė ar kaimynė, jau įsitvirtinusi kaip tarnaitė, ją pasiūlydavo klebonas patikimiems miestelėnams arba tėvai atiduodavo mieste

apsigyvenusių kraštiečių globai. Jeigu pataikydavo pas gerus šeimininkus, mergina galėjo tikėtis saugumo, globos ir nuoširdumo, taip pat perspektyvų ateičiai.

Dauguma tų merginų tarnavimą gal laikė pereinamuoju užsiėmimu, tam tikru etapu kelyje į suaugusiojo gyvenimą, kuri moteriai atverdavo ištekėjimas. Visa Viduramžių ir Renesanso kultūra teigė, kad santuoka ir motinystė yra natūrali Ievos dukterų paskirtis. Iš tikrųjų anaipol ne kiekviena mergina laimingai atsistodavo prieš altorių. Skaičiuojama, kad kas ketvirta, kai kur net kas trečia, likdavo netekėjusi. Dalis tokių atsidurdavo vienuolynuose, bet vienuolijos iš kandidačių reikalaujavo kraičių ir visai neskubėdavo priimti neturtingų, gimusių menko-se giminėse. Skurdžių dukterys, ypač į senatvę, galėjo kliautis tik giminaičių dosnumu ir geromis širdimis arba elgetauti, nes vienišai, amžiaus išvargintai moteriai buvo sunku išsilaikyti iš savo rankų darbo. Vis dėlto tarnaitės darbas, nors sekinantis, buvo lengvesnis negu žemės darbai, o tarnaitė metams bėgant tirpstančias jėgas kompensuodavo specifiniais gebėjimais bei žiniomis apie darbdavio šeimos poreikius ir pomėgius. Be to, dalis darbdavių patikimas ir pasiaukojančias tarnaites traktuodavo kaip šeimos narius ir rūpindavosi jomis senatvėje.

Svarbu tai, kad tarnavimas tų laikų žmonėms nebuvo vien darbas. Gal net pirmiausia ne darbas. Žinoma, viena šalis įsipareigodavo atlikti tam tikrus darbus, o kita – mokėti už tai atlyginimą. Tarnavimo esmę sudarė ne pinigai ir darbas, o pareiga ir lojalumas. XVI amžiuje jis buvo apibūdinamas visų pirma kaip prievolė ir emocinis ryšys tarp pono, kuris pažadėdavo – ar bent privalėdavo tai padaryti, nes praktikoje pasitaikydavo visa ko, – globoti ir remti, ir tarno, kuris atsilygindavo jam ištikimybe ir pasiaukojimu.

Toks mąstymas būdingas to meto visuomenei, nes tarnavimas buvo visuotinis reiškinys ir apėmė visus visuomenės sluoksnius. Įvairiais gyvenimo etapais kiekvienas būdavo ponu arba tarnu, kartais ir vienu, ir antru. Tarnauti siūsdavo ne tik neturtingiausiųjų dukteris ir sūnus. Taip pat aristokratų atžalos, jau lopšyje turėjusios puikius giminystės ryšius, titulus ir

turtus, patekdavo į giminaičių ar net paties karaliaus dvarus tarnauti pažais, dvariškiais ar fraucimerių panelėmis, kad išmoktų gerų manierų, užmegztų naudingų pažinčių, įgytų galingų globėjų. Jų netraktuodavo taip žiauriai, kaip varguolių vaikų, jie negyveno pusbadžiu ir nevaikščiojo basi, bet irgi patirdavo išsiskyrimą su artimiausiais žmonėmis ir visišką priklausomybę nuo svetimų. Per kelerius metus klusnumas tapdavo jų didžiausia dorybe. Privalėjo kantriai vykdyti pavedimus, kęsti priekaištus ir fizines bausmes, pagal įsakymus gulėti miego ir sėsti prie stalo.

Tarnavimas turėjo ir pavojingą, tamsiąją pusę. Parsisamdymas tarnas netekdavo dalies laisvės ir nuo tada tapdavo pavaldus ponui taip pat, kaip moterys ir vaikai buvo pavaldūs vyrui ir tėvui. Ypač tai pasakytina apie jaunas, netekėjusias merginas, kurios, kaip tada manyta, negalėjo gyventi be priežiūros ir nepaliaujamo moralinio rėmimo. Miesto valdžia su nuogaštavimu žiūrėjo į nežabotą moterišką gaivalą, kuris glaudėsi priestatuose, palėpėse ir mūrnamių pusrūsiuose, ir stengėsi jį kuo griežčiau kontroliuoti. O realybėje darbdavys turėjo kone neribotą valdžią. Jam buvo leidžiama bausti tarnaites beveik be apribojimų, jeigu tai nesukeldavo nuolatinių sužalojimų ar mirties, nors pasitaikydavo, kad ir už tokius žiaurumus iš balos išlipdavo sausas. Jeigu įtardavo vagystę ar nesąžiningumą, galėdavo iškratyti tarnų skryneles ir ryšulius. Galėjo be kliūčių – ir be atlygio už išdirbtą laiką! – išvyti tarnaitę paaiškėjus, kad ji neklusni, tingi ar apsimeta serganti. Taip pat auklėjimo ar manierų lavinimo dingstimi iš globotinių reikalauti besąlygiškos pagarbos ir griežtai kontroliuoti elgesį.

Tarnaitės skųsdavosi, kad šeiminkai blogai jas vertina, pernelyg apkrauna darbais, baudžia savo nuožiūra, žemina, marina badu, rengia skudurais, laiko nešildomose patalpose. Mėnesius ir metus delsia mokėti atlyginimą, nors Bažnyčia smerkė tokią praktiką ir reikalavo prieš mirtį sutvarkyti pasaulietinius reikalus, taip pat sumokėti skolas tarnams. Be to, tarnaitės dažnai tapdavo seksualinių nusikaltimų aukomis. Kai kurie istorikai teigia, kad jos net buvo laikomos seksualiniu požiūriu

prieinamomis kitiems namiškiams, ypač namų ponui, ir, pradėjus uždarinėti oficialius miesto viešnamius, būtent tarnaitės buvo verčiamos teikti seksualines paslaugas ir tam tikra prasme pavaduoti prostitutes. Seksualiniams piktnaudžiavimams, be abejo, buvo palankus negatyvus tarnaitės stereotipas. Teigta, kad jos gašlios ir lengvabūdės, užuot dirbusios, ieško meilės nuotykių ir galvoja vien apie apdarus, šokius ir malonumus. Jos nevertintos kaip piktnaudžiavimo valdžia aukos, o tik kaip amoralios gundytojos, kurios dėl naudos suvilioja savo šeiminkus ir stumia juos svetimoteriauti.

Jeigu niekinamos tarnaitės niekas neapgindavo, ji daugią daugiausia galėdavo bandyti pasprukti nuo žiauraus ar nesąžiningo duondavio. Bet miestai stengdavosi riboti laisvą samdomų darbuotojų judėjimą. Visų pirma buvo teikiama pirmenybė ilgalaikiams kontraktams. Lenkijoje tarnaitė paprastai parsisamdydavo metams arba pusmečiui. Kitose šalyse tarnams buvo primetami dar ilgesni, Anglijoje – net ketverių metų tarnavimo terminai. Vokiečių miestuose buvo tiksliai numatomos dienos, kada galima atleisti iš pareigų. Tokių miestų buvo nedaug: Miunchene ir Strasbūre dvi dienos kas šešis mėnesius, Niurnberge – vos kartą per metus. Jeigu tarnaitė išeidavo iki kontrakto pabaigos be pono sutikimo, ji buvo traktuojama kaip bėglė ir griežtai baudžiama. Ji patirdavo didelių sunkumų ieškodama naujos darbo vietos, nes negalėdavo pasiremti gera ankstesnių darbdavių rekomendacija, o miesto valdžia nepaprastai kruopščiai tirdavo merginas, kurios nenorėdavo ar negalėdavo nurodyti savo ankstesnių darbo vietų, teigdamos, pavyzdžiui, kad jų darbdavys mirė arba išvažiavo. Reicho miestuose, kuriuose egzistavo specialūs namų tarnų santykių su darbdaviais tarpininkai, nebuvo įdarbinamos merginos, kurios paskutinėje darbo vietoje neišdirbo mažiausiai šešis mėnesius.

XVI amžiaus miestų valdžios nebuvo palankios tarnaitėms. Nebuvo palanki joms ir teisė. Bylinėjimasis teisme paprastai, neraštingai, vienišai ir prie aplinkos neprisitaikusiai merginai buvo neapsakomai sunkus. Vis dėlto valdžia privalėjo žinoti apie seksualinio piktnaudžiavimo mastus, nes iš teismų

aktų matyti, kad gana dažnai buvo tikima tarnaitėmis, jeigu jos nurodydavo šeiminkus kaip savo nesantuokinių vaikų tėvus. Kai kuriuose vokiečių miestuose namų šeiminkas, net jeigu jis nebuvo vaiko tėvas, privalėjo sumokėti nėsčiaiarnaitėi kompensaciją ir išlaikyti ją kelis mėnesius, nes privalėjo ją globoti ir neleisti pažeisti moralės normų. Taip pat dažnai pasitaikydavo, kad išprievartautą tarnaitę tiesiog išvydavo, ypač jeigu ji laukdavosi kūdikio ir tuo akivaizdžiu svetimavimo įrodymu mesdavo šešėlių namų reputacijai. O su sutepta reputacija ir nesantuokiniu vaiku rasti tinkamą darbą buvo beveik neįmanoma. Krokuvos išprievartautų merginų liudijimuose teismams labai dažnai kartojasi pasakojimas apie šeiminko suviliotą arba išžagintą jauną merginą, paskui nėsčią ir be lėšų pragyventi išmestą ant grindinio.

Regina daug girdėjo apie nuskriaustas merginas, nes Kachna be didesnės užuojautos pasakojo apie nemalonius atvejus, kokių pasitaikydavo gretimose gatvėse. Žinojo, kad net jeigu apkaltins šeiminką išžaginiu, niekas jos neapgins. Dar meistras Baltramiejus apkaltins ją vagyste – jau pažino ją gana gerai, suprato, jog yra griežtas ir gina tai, ką laiko priklausančiu jam, – ir atiduos budeliui. Juk niekas jos nepažįsta, taigi nepaliudys, kiek ji verta. Gal pasakys, kad ji pati kalta? Kad savo noru užraitoto sijoną tikėdamasi išlysti į meistro Baltramiejaus velionės žmonos guolį?

Žinia apie jos nelaimę pasklido greitai. Tikriausiai Kachna pašnibždėjo ši bei tą degtinės varykloje, nes studentai, kurie kaimyninėje gatvėje gyveno privačiuose kambariuose, pradėjo tykoti Reginos prie įėjimo į rūšį, prie išvietės. Pagaudavo ją neva pokštaudami, vienas laikydavo už rankų ir užkimšdavo burną, o kiti gnaibė ir maigė krūtis ar raitojo sijoną, ir tik bijodami meistro nesiėmė tikro prievartavimo. Kai ji pasiskundė Kachnai, ta tik nusijuokė ir tulžingai patarė neverkti dėl vainikėlio, kurio jau seniai neteko.

– Verčiau būk maloni ir šypsokis, – patarė, – ir išsiderėk naują dirželį, skarą ar sidabrinį žiedą, kol meistrui neatsibodai. Nes ilgai nelaikys tavęs tik sau.

O meistras Baltramiejus lyg įniršo ant Reginos. Jis nebuvo praręs, kad tarnaujantios mergos būtų uždaros lyg rakinama dėžutė, tad savaip knebinėjosi prie jos visą pavasarį, stengdamasis išigauti į vidų ir pažiūrėti, kas ten slypi. Jį pykdė, kad Regina neprašė dovanų. Kad viską, net ir nelaimę, slepia savyje. Kad laikui bėgant netampa lengvabūdiškesnė, tik šykšti bučinių, nors jis gali atsilyginti už juos dosniau negu už tarnavimą virtuvėje. Kartais jam kildavo mintis pasigerinti arba papirkti – gal tada nesisukiotų namuose tokia išblyškusi ir sudžiūvusi iš sielvarto, – bet jį iškart apimdavo pyktis, kad tai tik tarnaitė. Tada traukė ją į šalį, į namo užkaborius, draskė ir grasino, kad jeigu nebus nuolanki, perleis ją pameistriams arba girtuokliams rūsyje, prieš visus apkaltins vagyste ir atiduos budeliui tarnauti viešnamyje.

Kodėl taip elgėsi? Nes toje šviesiaplaukėje kaimietėje jį kažin kas dūrė ir skaudino. Jeigu būtų mokėjęs tiksliau užčiuopti ir pavadinti tą nerimą, pasakytų, kad Regina prasmunka pro jį taip abejingai, lyg jo išvis nebūtų. O meistras Baltramiejus nepraręs, kad jo nepastebėtų. Tarsi juto, kad merginos abejingumas žeidžia jį ir žemina. Su įžūlumu, apsileidimu ar vagyste mokėtų susitvarkyti – juk grasinimai, kuriais baugino Regina, visai nebuvo išgalvoti. Kovoti prieš abejingumą neturėjo būdo, ir tai jį labiausiai siutino.

Net Kachna nemokėjo jo sušvelninti.

Apie pavasarį, atitarnavusi beveik pusę metų, Regina pradėjo nuogausti, kad nešioja savyje kūdikį. Ilgai nebuvo tuo tikra. Lyg padidėjo krūtys, bet pilvas visai neaugo, nors pagal padarytų nuodėmių mastą jau turėjo būti kaip melionas. Neįjuto vaisiaus judesių. Neištikdavo staigūs verksmo priepuoliai, nebuvo skausmų kryžkaulio srityje nei rytinio pykinimo. Platindama sijonus ir marškinius vylėsi, kad tai iš gero gyvenimo. Nes meistras Baltramiejus, nors dėl kitų reikalų rūstus, mėgo gerai valgyti ir nešykštėjo tarnams. Kartą per savaitę liepdavo Reginei nupirkti garsios Opatoveco kvietinės duonos, o didesnėms šventėms – ir su kiaušiniaus bei sviestu keptų saldžių sausainių.

Kodėl bijojo? XVI amžiaus pradžioje motinystė buvo vi-
suotinė moterų patirtis, sulyginanti visų luomų, konfesijų ir
tautybių motinas. Bažnyčiose nuolat skambėjo šv. Pauliaus
žodžiai: jis Pirmame laiške Timotiejui parašė, kad moterys iš-
gamos gimdydamos vaikus. Nors motinystė buvo moterims
takas į šventumą, Ievos nuodėmė pažymėjo jas baime ir kan-
čia. Senovės motinystė reikalavo heroizmo, ir tai su nepaprasta
jėga prasimuša Viduramžių mistikų raštuose, kuriuose jos per
kūnišką motinystės metaforiką aprašinėjo mistines patirtis,
o gimdymo skausmuose matė dalyvavimą Kristaus kančiose
ir nukryžiuojime. Savo ruožtu Erazmas Roterdamietis, olandų
filosofas ir, ko gero, įtakingiausias epochos intelektualas, kū-
rinyje „Nauja motina“ gimdyvę iškalbingai palygino su kariu:
abiem reikia drąsos ir jėgų, ir abu žiūri mirčiai į akis.

Gimdymo kambarys dažnai tapdavo mirties kambariu.
Skaičiuojama, kad net kas trečia ketvirta motina mirdavo dėl
gimdymo komplikacijų ir vos kas trečias vaikas išgyvendavo
iki dvidešimtojo gimtadienio. Vis dėlto, nepaisant gimdymo
pavojų, vaikai buvo laikomi Dievo malonės liudijimu. Epochos
teologiniai autoritetai tikino, kad vaikai visiškai atlygina mo-
tinoms už gimdymo skausmus. Nes, kaip teigė Baltramiejus
Anglas, pranciškonų teologas ir enciklopedistas, kuo daugiau
sielvarto ir skausmo patiria motina gimdydama, tuo labiau
ji myli vaiką. Be to, krikščionims kiekvienas gimimas buvo
triumfas prieš mirtį, o tą džiugų, pergalingą motinystės aspek-
tą geriausiai įkūnijo Marija, kuri nešiojo po širdimi Jėzų ir tapo
išganymo įrankiu. Graži, jaunatviška Mergelė su Kūdikėliu ka-
raliavo nesuskaičiuojamose krikščionių šventovėse, priminda-
ma naujoms moterų kartoms, kad jos, kaip kadaise ji, privalo
nuolankiai paklusti Dievo valiai ir aukoti jam savo vaikus.

Anksčiau Regina mėgdavo žiūrėti į putlius Krokuvos Kū-
dikėlius, kurie paveiksluose glaudėsi prie Motinos krūtinės ir
rankos gestu rodė ją tikintiesiems kaip išganymo tarpininkę:
žadėjo merginai, kad kada nors ir ji patirs saldų motinystės
vargą. Dabar ji nevalingai vengė jų žvilgsnių, nors visai nebu-
vo įsitikinusi, kad nešioja naują gyvybę. Bet jai neatėjo į galvą

pasiteirauti Kachnos. Tuo tarpu vyresnioji tarnaitė, Reginos asmenyje matydama ištvirkavimo bendrininkę, labai padrąsėjo. Ji nesidrovėdama pasakojo jai apie savo nedorus darbelius – kaip smuklėje apgaudinėja girtuoklius saikais, prirašo jiems brūkšnelių už neišgertus gorčius, nugvelbia pinigų iš kapšelių ir, jeigu pasitaiko galimybė, nusileidžia su jais į mažą rūsį paleistuvauti. Pokštaudama pakišdavo Reginai vilkdalgių gabalų, kurie, pririšti po sijonu, neva užmuša vaisių ir ištraukia jį iš pilvo. Kartą tiek pagardino putrą petražolėmis, kurios, kaip teigiama Simono Sirenijaus „Žolyne“, sukelia nevaisingumą, kad meistras Baltramiejus užrėkė išpilti ją kiaulėms. Vėliau, einant apsipirkti į turgų, tyčia vingiavo gatvėmis, kad pakeliui parodytų jai kažkokius vartus.

– Čia sėdi boba, – sakė šypsodamasi, – kuri duoda prostitutėms žolių, kad jos negimdytų vaikų.

Visa tai vyko lyg tarp kitko ir neva be piktų kėslų, bet Reginai atrodė neapsakomai šlykščiai. Ji apimta nerimo nubusdavo vidury nakties, jausdama krūtinėje didelį sunkumą. Pradėjus kalbėti poterius, tvankumas iš lėto traukėsi ir išlėkdavo pro langų plyšius, bet žemai, prie grindų, kažin koks šešėlis likdavo ir neišsisklaidydavo iki aušros. Gal ją lankė piktoji dvasia, siejojosi ji, viena iš tų, kurios tyko nusidėjėlių ir geba apkeisti jų negimusį vaiką savu? O gal kas nors dar siaubingesnio ir labiau įsigalėjusio pasaulyje?

Pusmiegio apimtai jai vaidenosi drumstos slibino spangės, žvelgiančios pro lango plėvę į kambarį, tiesiai į jos guolį, ji girdėjo slibino žvynų čežėjimą tamsiame kieme. Juk šiame mieste slibiną nukovė ne šventasis Jurgis, bažnytiniame paveiksle trumpakojis ir apgaubtas striukų šarvų. Ne, čia susidoroti su pabaisa nusiuntė batsiuvio pameistrį, o po kelių mėnesių, praleistų nuodėmingame mieste, Regina jau žinojo, kad visi batsiuviai yra melagiai ir už gerą užmokestį parduos net savo sielą.

Todėl prismaigstė į marškinių kraštą smeigtukų, kad apsisaugotų nuo piktosios galios, ir nešiojo ant kaklo pašventintą medalioną, kurį gavo iš neregės elgetos prie bažnyčios su užtikrinimu, kad jis saugo nuo bet kokio blogio ir ypač naudingas

jaunoms ištekėjusioms moterims. Regina vos neišpažino, kad ji visai ne ištekėjusi moteris ir tikriausiai niekada ja netaps, nes grįš į gimtąjį kaimą be kraičio, užtat su mažu bambliu. Bet išsigando, lyg tiesos atskleidimas ir išsakymas balsu turėtų tą tiesą galutinai paversti realybe. Kol tylėjo, galėjo tikėti, kad tos baisios akimirkos, kai meistras Baltramiejus šnopavo ant jos ir slėgė ją savo kūnu, iš tikrųjų neegzistuoja, aiškino jas tik kaip bausmę už nuodėmes. Tai jai sekėsi lengviau prisiminti, kad juk buvo daug gerų valandų ir dienų, kai žaidė su Zosyte ir Anulka aguonų galvutėmis arba ant virtuvės stalo iš kruopų rinko kietas dirvinių raugių sėklas, pasakojo mergaitėms apie šventąją Margaritą, kuri nugalėjo slibiną. Taip slydo per kiekvieną dieną, kaip pro rakto skylutę, skaičiuodama, kada baigsis tarnavimo salykininko namuose pusmetis ir ji dings iš jų, lyg niekada čia nebuvo. Kai sukako pusė metų, palaukė, kada šeimininkas buvo geros nuotaikos, ir vieną vakarą, kai grįžo įkaušęs iš užteigos namų, kur šventė kažkokį sėkmingą sandorį, užsiminė apie užmokestį.

Kad ir kaip būtų keista, nuolankus merginos prašymas meistrą Baltramiejų įsiutino. Kas be ko, derybos jam buvo sėkmingos. Galva maloniai užė nuo išgerto alaus ir skaičiuojamų monetų. Bet pelnas tik žadino godumą. Tokia jau buvo jo prigimtis, kad jeigu kartą į ką nors įsikabino nagais, mažu kąsniu nesitenkino. Nemėgo, kai grobis slysta jam iš rankų, nors tai ir buvo tarnaitė, kuri, po teisybei, pradėjo jam nusibosti. Šiandien vakarą, jausdamas prie šono maloniai pilną kapšą, liepė atvesti jam iš Svidnicos rūsio, kur sukosi puikiausios prostitutės, dvi laisvo elgesio paneles. Pagėrė, pašoko, iki soties pasismagino, bent taip jam atrodė, kol pamatė ant laiptų Reginę. Pirmiausia jam pasidarė kažin kaip gera ir sentimentalų, kad taip jo laukia beveik snausdama prie lajinės žvakelės. O paskui, kai mikčiodama ir sumišusi išsakė prašymą, jo nusivylimas akimirksniu virto įniršiu.

Jis čiupo Reginę už plaukų, įsiutęs išstrenkė iš jos rankos žvakelę ir sutrypė rėkaudamas, kad ji nori sudeginti jo vaikus ir paleisti visą namą plėnimis, nors, žinoma, ugnis čia buvo niekuo

dėta. Jį jau seniai erzino tai, kad ji slankioja po namus liūdna kaip veršelis prieš skerdimą. O ką ji sau manė, kai samdėsi tar-naite pas našlį? Juk turėjo suvokti, kad tai ne vienuolynas, jis juk nieko neslėpė, kai su ta antra driske atėjo į priemenę. Tai ko dabar vaikšto su savo išgalvota nelaime? Ką jis, senas, nususęs, kuprotas? Marina badu, riša virve prie suolo, kirviu nugarą tranko, kaip ne kartą atsitikdavo kituose namuose? Juk ne! Šventėms nupirko jai padorius kailinius už pusanthro florino ir kartą per savaitę dar samdo bobą sunkesniems darbams ir skalbimui, kad turėtų pavadavimą ir kad sėdėtų su vaikais, jeigu jie ją taip myli.

Nors ir turėjo neigiamų savybių, salyklininkas be galo mylėjo savo dukrytes ir joms kad ir žvaigždutę iš dangaus mielai būtų nuskynęs. Beje, ir jų velionę mamą širdingai mylėjo, nors ji neatnešė jam deramo kraičio ir, kol pirma laiko užgeso, nemažai kainavo. Bet jis buvo blaiviai mąstantis žmogus. Kai apimdavo neviltis ir žmonos ilgesys, liepdavo nuleisti jam kraujo arba dėl taupumo pats dėdavo sau dėles, kurių prisirinkdavo griovyje prie Rudavkos. Dukras retkarčiais priglausdavo ir kiekvieną sekmadienį, po mišių ir sočių pietų, užsidarydavo su jomis miegamajame kambaryje, atidarydavo geležinę dėžutę, sodindavo jas sau ant kelių ir kartu skaičiuodavo nuostabius grašius, florinus, dukatus, reguliariai atidedamus jų kraičiams. Monetų vis daugėjo, ir pagal tai meistro Baltramiejaus sumanymai keitėsi, žento paieškose jis taikėsi vis aukščiau. Dar neseniai jam patiko aludarių ir malūnų savininkų sūnūs, kad tik būtų gerai tėvų aprūpinti, jauni, išvaizdūs, bet dabar, kai jau susiderėjo su našle dėl mūrnamio išpirkimo, pasijuto tikru ponu ir žvalgėsi į solidžių pirklių ir net miesto tarybos narių palikuonis.

Prieš virtinę metų ir meistras Baltramiejus, kaip daugelis kitų, atklydo į karališkąjį miestą ir rotušėje sumokėjo vieną grivinę už įrašymą, kad galėtų teisėtai imtis salyklininko amato. Gal savo Krokuvos nuotykiu pradžioje būtų didžiadvasiškai išsiuntęs Reginą į kaimą, išpraudęs į delną menką kapšėlį, kad nusipirktų karvę, nes tokią kompensaciją dažniausiai mokėdavo

suvedžiotoms nėščioms merginoms. Bet laikui bėgant išmoko prieš išleisdamas kiekvieną grašį apžiūrėti triskart. Tapo kietas, nes turėjo toks tapti. Aludariai į Krokuvą veržėsi iš visos šalies: XVI amžiuje mieste jų buvo daugiau negu keturi šimtai. Mieste veikė per šimtą bravorų. Beveik kiekvienoje gatvėje gamino salyklą ar savo reikmėms, ar parduoti. Kiekvienas amatininkas gudriai žvilgčiojo į konkurentus ir laukė, kol kuriam nepasiseks, kartais net papirkdavo pameistrius, kad sugadintų grūdus. Būtent todėl meistras Baltramiejus mėgo imti į tarnaites kaimo mergas, nuolankesnes ir mažiau susijusias su vietinių klasta. Regina, turėjo pripažinti, ligi tol jam gerai tarnavo. Nemanė, kad ji išdavė, bet prašymas atleisti iškart pažadino jo įtarumą. Gal susimokė su koku jo konkurentu? Gal susiuostė su pameistriais ir sužinojo, kaip reikia tikrinti, ar grūdai gerai išmirkyti, ir kiek kartų mirkymo metu reikia keisti vandenį? O jeigu nori išduoti konkurentams, kokiomis proporcijomis maišo kviečius su rugiais ir kitais javais?

Tais laikais salyklą ruošdavo įvairiais būdais ir, kaip Sirenius rašė „Žolyne“, vieni daigino ją iš geriausios kokybės kviečių, kiti – iš kviečių, sumaišytų su rugiais, arba įvairių javų mišinio, o dar kiti iš miežių arba avižų. Meistras Baltramiejus turėjo daug paslapčių ir troško jas išsaugoti, taip pat slėpė smulkius sukčiavimus mokant mokesčius. Todėl be vargo įtikino pats save, kad pyktį jam sukėlė vien nelojalumas tarnaitės, kuri dėl menkos priežasties nori nutraukti kontraktą. Kol baigė ją mušti, o taip elgtis turėjo teisę, nes buvo atsakingas už merginą kaip tėvas ir galėjo bausti ją kiek norėdamas, jau buvo įsitikinęs, kad teisingumas yra jo pusėje.

– Ir tik pamėgink pabėgti, – galop pagrasino. – Atiduosiu tave į kalėjimą prie rotušės ir tau nupjaus ausis, ir muš prie gėdos stulpo kaip paprastą prostitutę, nuo kurios tu niekuo nesiskiri.

Paskui, kadangi ji vis unktė, o jis nenorėjo prižadinti vaikų, ištempė ją į kiemą, prie atmatų duobės, ir ten ją palaimingai pasinaudojo. Nes reikia pripažinti, – tai meistras Baltramiejus suvokė vėliau, kai, maloniai pailsęs, jau snaudė po pūkų

antklode, – kad su jokia iš Svidnicos rūsio panelių jam nebuvo taip gera, kaip su ta apsibliovusia tarnaitė.

Tą naktį Regina išsėdėjo kieme verkdama ir valydama sijosną nuo nešvarumų, o kai rytą Anulka paklausė jos apie mėlynės ant veido, ji ramiai atsakė, kad tamsoje užkliuvo ir griuvo ant kubilo. Ir niekas nepasikeitė. Meistras Baltramiejus toliau ją tąsė ir spaudė, o ji kentė tai tylom, kietai užmerkdama akis ir gniauždama kumščius, trokšdama suveržti visą kūną į mazgą, kad jo savyje nejaustų.

Tuo metu karališkajame Krokuvos mieste, kuris maudėsi saulėje ir iš po arklių kanopų kylančiose dulkėse, užėjo karti, pikta lemianti 1526 metų vasara. Krokuvos miesto tarybos nariai turgaus* aikštės rūmuose guodėsi dėl Gdansko likimo, kur karalius Žygimantas sutramdė maištaujančius miestelėnus, o maišto vadovus, vadovaujamus sukilėlių burmistro Vendlando, pasmerkė mirti. Paskui atėjo žinios apie paskutiniojo Mazovijos kunigaikščio Jonušo laidotuves, kuris, po teisybei, paliko šį pasaulį dar kovo mėnesį, bet žemei atidavė jį tik dabar, kai karalius nuvyko iš Gdansko į Mazoviją. Prasidėjo derybos ir ginčai dėl jo palikimo prijungimo prie Karūnos, nes į palikimą pretenzijas pareiškė kunigaikščio seserys: Zofija, ištekinta už vengrų palatino Stepono Batoro, ir Ona, kurios rankos ir kraičio siekė Prūsijos kunigaikščio brolis Vilhelmas. Galiausiai rudens pradžioje miestą užgriuvo didžiausias nerimas: atėjo žinia apie pralaimėjimą Mohačo mūšyje, kur kautynėse su užplūdusiais turkais žuvo jaunas karalius Liudvikas Jogailaitis, lenkų valdovo Žygimanto brolėnas.

– Mūšis įvyko Šventojo Jono dieną, – pasakojo Reginei sujaudinta Kachna, kuri daug laiko leisdavo smuklėje su studentais, o tie žinojo šviežiausias naujienas. – Turkų imperatorius įsiveržė į Vengriją su didžiule kariuomene ir su savimi atsitempė daugybę patrankų. Prieš jį patraukė vengrų ir čekų karalius Liudvikas, mūsų valdovo brolėnas, bet turkų imperatorius šaudė į jį iš patrankų ir sutriuškino beveik visus pėstininkus. Tada

* Senovės miesto turgus – dažniausiai centrinė aikštė prie rotušės.

prieš turkus puolė raiteliai ir sumušė vieną būrį po kito, kol priėjo iki janyčarų, už kurių stovėjo pats jų imperatorius. Imperatorių jau apėmė tokia baimė, kad įsakė paduoti jam eikliausią žirgą, kad juo galėtų pasprukti. Bet dar kartą įsakė iššauti iš patrankų, į saviškius ir vengrus kartu. Visi ėmė tirštai kristi, kilo sumaištis ir staiga vengrai pastebėjo, kad dega jų stovykla ir turkai apsupo juos iš visų pusių. Puolė bėgti ir toje didelėje sumaištyje karalius Liudvikas, bėgdamas Dunojaus link, kažkokioje pelkių duobėje krito kartu su savo žirgu, ir ten rado jį tarp lavonų.

Susigraudinusi dėl jaunučio karaliaus likimo Kachna nežinojo, kad drauge su juo pelkėtoje vietovėje baigėsi galingosios Vengrijos šlovė. Anksčiau apie karalių Liudviką turguje buvo malama liežuviais, kad jis negeba valdyti, nes jį tik traukia šokti, puotauti, medžioti ir paleistuvauti, todėl valdžia atsidūrė vengrų didikų rankose, ir visi akivaizdžiai niekina savo karalių. O po pralaimėjimo prie Mohačo tie patys, kurie anksčiau nešykštėjo Liudviko adresu bjauriausių šmeižtų, liaupsino jį kaip kankinį. Jo verkė visas miestas, o vyriausios prekeivės prisimindavo – arba mikliai išgalvodavo, kad jaudinančiomis kalbomis priviliotų klientų, – jo tėvą karalaitį Vladislovą, kuris, dar būdamas jaunuolis, galėdavo nusileisti iš pilies ir su miestelėnais turguje valgyti figas ir obuolius. Štai tokie kadaise buvo laikai, kartojo kromininkės, bet graudžiausiai guodėsi dėl savęs, nes nuogaštavo, kad totoriai, sužūlėję dėl pergalės Vengrijoje, drąsiau puls krikščioniškus kraštus ir šį kartą ne tik sudraskys Lietuvą, bet eis ir į Pinską, Liubliną, o gal ir į pačią Krokuvą.

Nepaisydama tų didelių baimių, Regina tą vasarą žydėjo: niekada anksčiau jos lūpos nebuvo putlesnės, o akys labiau spindinčios. Jos strėnos labiau siūbavo, kaklas palieknėjo. Kai eidavo su pintine per turgų, už sijono ją gaudė ne tik studentai skurdžiausiomis juodomis tunikomis ir universiteto kepuraitėmis, bet ir šilkinės delijas vilkintys ponai. Jeigu būtų buvusi apskresnė arba labiau linkusi į pramogas ir lengvą uždarbį, būtų galėjusi lengvai išsivaduoti iš salyklininko. Bet meilinimasis gatvėse kėlė jai dar didesnę bjaurėjimąsi negu šeimininko

glėbys, kuris, po teisybei, netapo malonesnis, bet kažin kaip virto kasdienybe. Nepratestuodama ėjo paskui jį į rūšį, kur jis pastumdavo ją į didelį akmeninį lovį ir užplėšdavo sijoną, o šalia drėgnoje prieblandoje dygo įmirkę kviečių, rugių ir miežių grūdai. Jos kūnas irgi atsipalaidavo ir minkštėjo. Tą pokytį ji aiškino tuo, kad po jos pilvo lukštu lyg grūdas dygo vaikas, ir iškart po to jai kildavo mintis, kad jį sau tik išgalvojo. Ją keitė tik jos nuodėmė, ir niekas daugiau. Netrukus visai apsipras ir taps tokia pati, kaip Kachna.

Beveik kasdien ją ištikdavo sąžinės graužaties priepuoliai. Tada bėgdavo į Šv. Stepono bažnyčią ir meldavosi prieš relikvijorių šv. Uršulės, nors būtent pamaldi karalaitė kartu su vienuolika – kuriuos nemokša perrašinėtojas pavertė vienuolika tūkstančių – draugių žuvo kankinių mirtimi, nes nenorėjo tekėti už stabmeldžių valdovo, negalėjo daug žinoti apie populusių panelių bėdas. Paskui, atėjus rudeniui, pradėjo pasninkauti ir marintis. Po marškiniais stipriai susirišdavo kanapine virve, ir atliekant kasdienius darbus ji skaudžiai veržė kūną. Dienoms trumpėjant vis dažniau nevalgė. Sėsdavo su kitais prie stalo, bet nevalgė, tik slėpė duonos riekes po prijuoste. Alkdama jautėsi laimingesnė. Lyg tuščia viduje, atsikračiusi kasdienių nuodėmių.

Sutaupytą duoną slapta atiduodavo Šv. Stepono parapinės mokyklos moksleiviams, kurie gyveno iš elgetavimo gatvėse. Tą aukojimą slėpė nuo šeimnininko, nes meistras Baltramiejus draudė įsileisti į kiemą skurdžiausius moksleivius, laikydamas juos visus nenaudėlių ir valkatų gauja. Jis ne per daug klydo. Berniukai, nors kartais vos dvylikamečiai, sugebėdavo labai mikliai apvogti prekeives turguje ir nurežti iš smuklių grįžtančių girtuoklių kapšus. Taip pat nevengdavo didesnių muštynių, ir jeigu kitos mokyklos jaunimas įsibraudavo duoklių į jų parapijos teritoriją, įsiveldavo į kruvinus susirėmimus: 1550 metais keturių susivaidijusių parapinių mokyklų – Šv. Onos, Šv. Stepono, Visų Šventųjų ir Mergelės Marijos – moksleiviai dvi valandas siaubė turgų. Buvo smarkūs, šiurkštūs ir linę krėsti niekšiškas išdaigas, po tunikomis slėpė draudžiamus durklus

ir pažinojo visų keturių Krokuvos kvartalų prostitutas, o vis dėlto Regina juos kažkodėl mėgo. Kai jie su juoku ir triukšmu aptūpdavo aikštę prieš parapiinę bažnyčią, būdavo panašūs į pulką žvirblių. Stebėdavo juos iš tolo, bet godžiai, lyg taip galėtų nugnybti nors trupinėlių jų linksmumo.

Stojus rudeniui, šiltesnėmis popietėmis meistras Baltramiejus siūsdavo ją su mergaitėmis net už Vyslos vartų, į kailiadirbio Kleofo, su kuriuo pastaruoju metu siekė bendradarbiauti ir kuriam norėjo išpiršti savo vyresniąją Zosytę, sodą. Regina skynė nuo šakų obuolius ir kriaušes, prítvinkusias sulčių, sunokusias, ir stengėsi nejausti ant šlaunų goslių delnų šeimininko, kuris šūkaudamas ir neva baimindamasis, kad ji nenukristų, prilaikė ją, kai lipo ant aukštesnės šakos. Kailiadirbio sodas neprilygo puikumui netoliese esančiam sodui Michalo Spiso; šis, paveldėjęs jį kartu su pastatais ir tvenkiniais, padovanojo karalienei Bonai. Bet ir meistras Kleofas didžiavosi savo nuosavybe ir noriai rodė svečiams portikus ir sroves, trykštančias iš puikaus menininkų darbo skulptūrų, kurių Regina negebėjo pažinti, nors kailiadirbys pasakojo apie jas ilgai ir nuobodžiai, bedieviškai kildindamas jų vardus iš pagoniškų dievukų.

Po teisybei, Reginę slėgė vešli sodo žaluma, renesansiniu papročiu suvaržyta į geometrines formas, buksmedžių ir nedidelių kiparisų gyvatvovės, – tik lenkiškoje Krokuvos priemiesčių dirvoje šie augalai darėsi rachitiški ir laibi, veltui stiebėsi į saulę, kuri čia niekada nebuvo tokia kaitri kaip pietų kraštuose. Bet nedrįso parodyti savo neigiamo vertinimo. Meistras Baltramiejus jai aiškiai pasakė, kad jam svarbu susigiminiuoti su kailiadirbiu, įpareigojo ją kuo geriau paruošti Zosytę tiems vizitams, kad mergaitė pasirodytų būsimajam sužadėtiniui sveika, žvali, linksma ir norinti ištekėti. Bet Regina susidarė įspūdį, kad meistras Kleofas nepageidauja dar žalių obuoliukų. Gal kada nors ateityje apsisuks apie Zosytę, o kol kas mandagiai vaišino salyklininko dukrytes saldumynais – cukrinėmis šaknų tabletėmis, padengtomis plonu aukso sluoksniu, perkamomis vaistinėse, – bet daugiau galvojo ne apie veddybas, o apie pramogą su patrauklia tarnaite. Todėl ji buvo mandagi, bet

nedrąsindavo jo nė žodžiu, priskynusi pintinę vaisių atsisveikindavo ir kuo greičiau sprukdavo namo.

Ji tebebuvo liesa ir liekna, ir jai vis kildavo mintis, kad išsigalvojo tą vaiką, kuris kartais, ypač miegant, lengvai, lyg drugelis, paliesdavo ją iš vidaus. Dieną visai jo nejusdavo, bet nejučiomis darė viską, kad juo atsikratytų. Žinojo patikimų metodų. Ne tik tų, šėtoniškų, kuriuos minėjo Kachna, bet ir paprastų, prieinamų kiekvienai kaimo moteriai. To meto moterys puikiai numanė, ko reikia saugotis, kad išsaugotų nėštumą. Žolynų vadovai, spaudiniai buvo sklidini patarimų, skirtų ne tik gydytojams, bet ir paprastiesiems skaitytojams, ten buvo daug nuorodų būsimoms motinoms. Joms buvo primenama, kad pernelyg nesusiveržtų diržu, nežengtų staigiai ir nejudinėtų, nekoptų į kalnus, nebėgiotų laiptais, nekilnotų sunkumų ir nedirbtų sunkių darbų, negulėtų per ilgai ar staigiai nesėstų. Žodžiu, jos turėjo ramiai ir atsargiai laukti vaiko gimimo.

Vaiko praradimą, perspėdavo mokslininkai, gali sukelti ir rūpesčiai, sielvartai, verkimai. Visu tuo gal tikėta, nes vienuolika metų anksčiau, 1515-aisiais, karalius Žygimantas I Senasis priminė laiškuose savo nėščiai žmonai Barborai, kad nepasiduotų baimėms ir neleistų naktų ilgėdamasi ir dūsaudama. Jeigu ašaros ir rūpesčiai išvaduotų nuo vaisiaus, Regina tikrai būtų jo netekusi – juk tiek nakties valandų verkė tą rudenį. Nes meistras Baltramiejus pavydžiai laikė ją prie savęs ir vis rasdavo jai naujų užsiėmimų, tai namuose, tai prie lovių, tai daigykloje, kur dygo grūdai, tai galiausiai džiovykloje, kur juos džiovino. Ji jau nesibaimino salyklinės ir dabar be nuogastavimų ėjo prie krosnies. Žiūrėjo, kaip salyklo grūdai, nors ką tik pritvinkę gyvybės ir išleidę daigus, susitraukia ant grotelių ir apmiršta nuo karščio. Ir manė, kad taip pat turėjo atsitikti su mergvaikiu, jeigu jis kada slėpėsi jos kūne. Tiesiog nepastebimai nuvyto ir neteko gyvybės.

Tačiau vieną šaltą, jau tikrai rudenišką naktį ją pažadino skausmas – pirmiausia kryžkaulio, paskui moteriškų organų. Iš karto nesuprato, kas darosi. Pavakary ji, išplovusi grindis, laiptų viršuje neapdairiai paliko puskubilį su purvinu vandeniu.

Kažkas akimirškai atitraukė jos dėmesį, kai ketino ištuštinti, o paskui jį užmiršo. Ir taip nesėkmingai susiklostė, kad meistras Baltramiejus, pavargęs ir pusiaumiega grįždamas iš daigyklos, abiem kojomis įmynė į puskubilį. Išliejo vandenį, sukėlė bildesį, pats išsigando ir dar prižadino dukteris. Kai suvokė, kad tai ne iš pragaro kilęs demonas paspendė jam žabangas prieš įėjimą į miegamąjį – kur, beje, nieko nedoro nevykdavo, nes meistras Baltramiejus brangino santuokinį guolį, kuriame praeityje miegojo su velione žmona ir kur pradėjo abi dukteris, o savo nedoriams poelgiams parinkdavo mažiau garbingas vietas, – pašaukė tarnaitę, o tada smogė per kryžkaulį už apsileidimą.

Regina iš esmės nekaltino jo už tuos smūgius, tik dangstėsi galvą ir plyšavo visa gerkle, kad jam, saugok Dieve, nekiltų mintis, jog bausmė per švelni. Laimė, meistras šį kartą paleido ją greitai. Sielojosi, kad pastaruoju metu jam nesiseka darbai. Kaip kasmet, prasidėjus šalnomis, norėdamas padidinti pelną, ėmė į kviečius įmaišyti rugių. Bet, pardavus pirmą maišyto salyklo partiją, atbėgo aludaris su pretenzija, kad pagamintas alus surūgo ir niekam netinka, tai atsitiko gal dėl grūdų kaltės, gal juos blogai mirkė ar džiovino, jis to nesiaiškins, bet jeigu tai pasikartos, susiras kitą salyklininką. Kitą partiją pameistrys prisvilino ir visą teko sušerti kiaulėms. Meistras Baltramiejus manė, kad dėl to kaltas paprasčiausias aplaidumas, kuris visada rudenį pasireiškia dirbtuvėje, kol jį lazda išvaro iš pameistrių. Bet labiau baiminosi burtų. O gal kas sumokėjo nedorai bobai, kad jį prakeiktų! Dėl prakeikimo galėjo netekti ne tik geros reputacijos malūnuose ir alaus daryklose, bet ir namų, vaikų, sveikatos, pagaliau, gyvybės. Todėl melancholiškai nupėdino į savo kambarį ir nestabdė tarnaitės, kad kūniška palaima atsi-lygintų už išgastį.

Regina sausai iššluostė laiptus, paskui laiminga, kad taip lengvai baigėsi ta istorija, padėjo puskubilį į įprastą vietą ir nuėjo miegoti, stengdamasi negalvoti apie naujas mėlynės. Todėl kai nubudo keliomis valandomis vėliau, iškart nesuprato, kad gimdo. Taip pat nenutuokė, kad tuo pat metu karaliaus pilyje kita moteris klykia dėl tos pačios, kūnų plėšiančios kančios.